

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis Universa, Complectens Omnia Morum Præcepta, Et Principia Decisionis Omnium Conscientiæ Casuum, Suis Quæque Momentis Stabilita

Ad usum Parochorum, & Confessariorum

Continens Tractatus de Conscientia, de Legibus, de Peccatis, de Virtutibus
Theologicis, de Religione, & Beneficiis. Adjunctis in hac editione
Propositionibus ad hanc usque proscriptis

Antoine, Paul-Gabriel

Ingolstadii, 1734

VD18 90392140

Cap. I. De Causa efficiente & materia Legis humanæ.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40986

Sive est jus non scriptum, quod libero omnium, aut ferè omnium nationum consensu, & usu receptum, vim obligandi habet. Sic ad jus gentium spectant divisio, & proprietas bonorum, &c. Quare Jus gentium est quædam Lex humana virtualiter, & æquivalenter.

CAPUT I.

De Causa efficiente, & materia Legis humana?

Q. 1. *Quinam possunt ferre Leges, & quibus?*

Resp. 1. Leges Ecclesiasticas ferre possunt 1. Papa pro tota Ecclesia, ex Joan. 21. *Pasce agnos meos, pasce oves meas.* 2. Concilium Generale etiam pro tota Ecclesia, Nationale pro tota natione, & Provinciale pro sua Provincia. 3. Legatus Apostolicus pro sua Provincia. 4. Episcopus pro sua Diœcesi, licet non consecratus, modò sit confirmatus. Archiepiscopi autem, Primates, & Patriarchæ extrà Concilium possunt pro sua tantum Diœcesi. 5. Qui habent Jurisdictionem quasi Episcopalem, ut aliqui Abbates pro locis sibi subjectis. 6. Ordines Religiosi in Capitulo Generali; non tamen illorum Præpositi Generales, nisi ex speciali, & expressa concessione Papæ, quæ ordinariè non datur; neque Ordo sceminarum, qui æque est

est incapax jurisdictionis ecclesiasticæ, ac earum singulæ: ideoque non potest ferre leges propriè dictas, sed solum statuta conventionalia, & obligantia vi voti obedientiæ.

Resp. II. Leges Civiles sancire possunt, Imperator pro toto Imperio, Rex, & quivis Princeps, ac Respublica, superiorem non agnoscens, pro suis ditionibus. Ratio generalis est, quia Episcopi, & Princeps sæculares præpositi sunt Rectores Communitatis Perfectæ: ac proinde habent legislativam potestatem, utpote necessariam ad rectè, ac convenienter regendam communitatem perfectam: nec enim rectè, ac convenienter communitatem perfectam regere possunt, nisi habeant potestatem efficaciter, ac stabiliter statuendi ea, quæ ad bonum commune expediunt, & curandi, ut observentur, coercendo, & puniendo improbos, ac rebelles, omnesque in officio continendo.

Not. Qui possunt condere leges, à fortiori possunt ferre præcepta, quæ etiam imponere potest quivis Superior privatus respectu suorum subditorum circa materiam directioni suæ subjectam, nam nemo potest esse Superior sine potestate præcipiendi.

Resp. III. Nemo potest ferre leges, nisi suis subditis, & de rebus suo regimini subjectis; cum nemo habeat potestatem in

non subditos, & circa res suo regimini minimè subjectas. *Potestas Spiritualis, & Secularis utraque deducitur à potestate divina: & ideo in tantum Secularis potestas est sub Spirituali, in quantum est ei à Deo supposita, scilicet in his, quæ ad salutem animæ pertinent. Et ideo in his magis est obediendum potestati Spirituali, quàm Seculari. In his autem, quæ ad bonum civile pertinent, est magis obediendum potestati Seculari, quàm Spirituali, secundum illud Mat. 22. reddite, quæ sunt Cæsaris, Cæsari. Ait S. Thom. in 2. Dist. 44. q. 2. a. 4. ad 4. Hinc 1. Principes merè Ecclesiastici non possunt ferre leges, nisi de rebus spiritualibus, & ad regimen Ecclesiasticum: Sæculares verò nisi de rebus temporalibus, & ad gubernationem politicam pertinentibus. Principes tamen Sæculares, quos Deus sanctæ fidei, Ecclesiæque Protectores esse voluit, ait Trident. Sess. 25. c. 20. ut tales possunt, & debent fidem, Ecclesiâque tueri, & curare, ut ejus leges observentur, ut monet S. Leo Leonem Imperat. Epist. 75. Debes incunctanter advertere regiam potestatem tibi non solum ad mundi regimen, sed maxime ad Ecclesiæ præsidium esse collatam, ut ausus nefarios comprimendo, & quæ benè sunt statuta defendas, & veram pacem his, quæ sunt turbata, restituas.*

2. Imperator non potest ferre leges pro regio.

regionibus, quarum non est Dominus Jure feudi, vel alio titulo; & sic regiones illæ non tenentur legibus Justiniani, aut aliis imperatoriis, nisi eas adoptaverit supremus Princeps, vel consuetudo.

3. Nemo potest ferre leges contrarias legibus sui Superioris. Quia potestas inferioris non prævalet, imò subest potestati superioris. Sic Episcopus non potest ferre leges contra jus commune, vel legem Papæ.

Q. 2. *Quid potest statuere Lex humana?*

Resp. I. Non potest quidquam statuere contra legem divinam, sive naturalem, sive merè positivam. Nam potestas humana est subordinata potestati, ac voluntati Dei, & inferior non potest derogare juri superioris, quò spectat illud Act 5. *Obedire oportet Deo magis, quàm hominibus.*

Resp. II. Homines possunt multa præcipere, vetare, aut irritare, quæ nec lege naturali, nec positivâ divinâ præcepta, vel vetita, aut irrita sunt. Constat 1. Ex præxi, nam multa legibus humanis statuuntur, quæ lege divina naturali, aut positivâ sic statuta non sunt; quæque suppositâ lege humanâ obligant, ex lege divina naturali, & positivâ generaliter præcipiente, ut subditi justis superiorum præceptis obtemperant. 2. Quia legislator humanus habet

E 3

po-

potestatem legibus statuendi ea, quæ ad bonum commune expediunt: potestas enim legislativa hominibus concessa, tanta est, quantam postulat bonum commune, propter quod datur: nam (ut ait S. Thom. 1.2. q. 95. a. 3.) *Unius cujusque rei, quæ est propter finem, necesse est, quod forma determinetur secundum proportionem ad finem.* At multa ad bonum commune expediunt, quæ nullâ lege divinâ statuta, ac determinata sunt. 3. Alias non extaret potestas verè legislativa humana, sed tantum potestas declarativa, vel determinativa Juris Divini.

Resp. III. Legislator humanus non potest omnibus quoslibet virtutum actus etiam heroicos præcipere, nisi bonum commune aliquem ejusmodi actum exigeret. Quia Lex humana debet esse accommodata hominum conditioni, & verè moraliter possibilis toti communitati, aut saltem majori parti illius. At exercere quoslibet actus virtutum non est hujusmodi, hoc enim paucorum est, ac perfectorum. Ergo. *Maj.* constat, nam Lex humana debet esse utilis bono communi, ad quod ordinatur: at non erit talis, si non sit accommodata hominum conditioni, & moraliter possibilis majori saltem parti communitatis; nam Lex moraliter impossibilis à paucis observaretur, ac proinde esset in ruinam majori parti eam transgredienti: sicque

que posita hac lege major pars subditorum
pejor évaderet.

Hoc tamen non debet intelligi de legi-
bus, quæ possunt ferri ex aliqua hypothesi
voluntaria : sic enim Ecclesia præcipit ca-
stitatem perpetuam iis, qui Sacros Ordi-
nes suscipere volunt. Sic etiam ex hypo-
thesi delicti gravis imponi possunt graves
poenæ. Item nec de Regulis Religioso-
rum ex amore perfectionis spontè sus-
ceptis.

Resp. IV. Legislator humanus potest
omnibus præcipere actus illos virtutum,
qui ad bonum commune expediunt, & or-
dinariæ facultati communitatis accommo-
dati sunt; & potest prohibere illos actus
vitiorum, qui bono communi noxii sunt,
& cum morali utilitate Reip. coërceri, ac
puniri possunt. Nam potestas ferendi le-
ges hominibus data tantam habet latitudi-
nem, quantam postulat bonum commune,
propter quod datur: finis enim est mensu-
ra eorum, quæ sunt, & requiruntur ad fi-
nem. Cum autem non sit idem finis po-
testatis ecclesiasticæ, & civilis, unaquæ-
que potest solum præcipere actus virtutum
illarum, quæ suo fini accommodatæ sunt.

Resp. V. Superior habet potestatem ob-
ligandi subditos in omni casu, in quo ju-
dicat se posse obligare, quamdiu non est
evidens eum falli sic judicando. Nam bo-
num commune, & recta gubernatio postu-

lat, ut hanc potestatem habeat. Alioqui magna daretur subditis licentia Superiorum jussa abnuendi: quod multum obesset rectæ eorum gubernationi, & bono communi.

Q. 3. An Lex humana potest præcipere actus internos?

Resp. I. Lex humana potest præcipere actus internos necessarios, ut actus externi sint in tali specie morali, puta contractus, juramenti, Sacramenti, Orationis, &c. Ita communiter. Quia 1. Ecclesia habet potestatem præcipiendi actus externos, qui necessarii sunt, aut valde expediunt ad rectam gubernationem, bonum commune Ecclesiæ, & cultum Dei convenientem. At actus externi in tali specie morali constituti, tales sunt. Ergo Ecclesia potest ejusmodi actus externos præcipere. Ergo potest etiam præcipere actus internos necessarios, ut illi actus externi sint in tali specie: nam qui potest præcipere aliquid, potest etiam præcipere id omne, sine quo illud esse nequit, alioqui non haberet veram, & efficacem potestatem illud præcipiendi. 2. Ecclesia potest præcipere Sacerdoti, ut verè sacrificet, baptizet, &c. Fidelibus, ut verè orent, contrahant, jurent, voveant, &c. Nam hi actus sunt necessarii, vel valde expediunt ad bonum commune Ecclesiæ, cultumque in ea debitum.

tum. Ergo Ecclesia potest præcipere intentionem sacrificandi, laudandi Deum, orandi, se obligandi, jurandi, &c. cum sine hac intentione tales actus fieri nequeant.

3. Re ipsâ Ecclesia præcipit Confessionem Sacramentalem validam, ac proinde etiam dolorem internum ad illam requisitum, nam Alex. VII. damnavit hanc propos.

Qui facit Confessionem voluntariè nullam, satisfacit præcepto Ecclesie. Item Ecclesia præcipit promovendis ad Beneficia, & Gradus Theologicos, ut jurent se sincerò animò damnare quinque famosas propositiones in sensu doctrinæ Jansenii: cui præcepto non satisfit, nisi interiùs credant has propositiones hæreticas contineri quoad sensum in libro Jansenii, ut declaravit Clemens XI. in Bullâ *Vineam Domini Sabbato* recepta ab Ecclesia.

Resp. II. Ecclesia potest præcipere actus internos necessarios, ut actus externi sint boni, ac honesti. quia 1. Ecclesia habet potestatem præcipiendi actus externos honestos. Nam hæc potestas multum expedit, imò necessaria est ad rectam Ecclesiæ gubernationem, ad cultum Religionis in Ecclesia debitum, & ad bonum animarum. Ergo potest etiam præcipere actus internos ad honestatem illorum necessarios, præsertim cum Ecclesiæ potestas sit spiritualis, & immediatè ordinata ad salutem animarum: Et verò sine hac potestate inanis,

E s

ac

ac nulla esset prior potestas. 2. Reipsa Ecclesia præcipit actus externos ut honestos: sic præcipit Communionem Paschalem honestam, ac religiosam; nam Innoc. XI. damnavit hanc propos. *Præcepto Communionis annua satisfacit per sacrilegam Domini manducationem.* Item præcipit Beneficiatis, ut Officium *studiosè, & devotè* celebrent c. *dolentes de celebrat Miss.* & fidelibus auditionem sacri religiosam, & cum attentione interna: unde oppositum damnavit Clerus Gallican. An. 1700. Ecclesia autem dici non potest sibi attribuire potestatem aliquam, quam reipsa à Christo non acceperit; cum semper regatur à Spiritu Sancto, & sit *Columna, & firmamentum veritatis* 1. ad Tim. 3.

Resp. III. Ecclesia potest præcipere actus internos necessarios, ut actus externi sint honesti in tali specie honestatis, seu virtutis. Quia 1. Ecclesia potest præcipere actus internos necessarios, ut actus externi sint honesti, ac boni. Ergo etiam ut sint honesti tali honestate speciali. Quidni enim hoc æquè posset, ac illud, cum utrumque ad cultum Religionis conducatur, & communi Ecclesiæ bono expedire possit? 2. Ecclesia potest præcipere non solum, ut actus externus rectè fiat, sed etiam ut fiat propter talem finem bonum: sic in gravi necessitate, vel periculo communi Episcopi jejunia & preces fidelibus interdum

dum præcipiunt ad avertendam calamitatem publicam, obtinendam pacem, &c. Nec satisfacit tali præcepto, qui jejuna-
t, vel orat ob alium finem licet bonum, cum non faciat id totum, quod præcipitur. Item 3. Reipsa Ecclesia prohibet, ne actus externi fiant, aut omittantur propter talem finem malum, ut patet ex *Clementina* I. *De statu Monach.* Ubi excommunicatur Monachus Benedictinus, qui sine licentia Prælati se confert ad curiam animo accusandi Prælatum. Et ex *Clement. I. De heret.* Ubi excommunicantur Inquisitores, qui ex odio, vel amicitia, vel lucricupiditate omittunt contra justitiam, & conscientiam procedere contra aliquem in causa Fidei. Ergo Ecclesia vetare potest, ne actus aliqui fiant ex tali fine, ideoque sint inhonesti speciali inhonestate. Ergo etiam potest præcipere, ut actus externi fiant ex tali fine honesto, ideoque sint honesti tali specie honestatis: nam actus boni sumunt speciem à fine. Ergo Ecclesia potest præcipere actus internos necessarios, ut actus externi sint honesti in tali specie honestatis, seu virtutis.

Porro actus internus ad talem honestatem actus externi necessarius, quantum ad positionem, vel omissionem sui, potest sufficienter innotescere per positionem, vel omissionem actus externi, ad cuius honestatem requiritur: quia cum actu externo
unum

unum eundemque actum totalem constituit, ac proinde posito actu externo in talibus circumstantiis internus rationabiliter præsumitur poni, nisi sufficientia ad contrarium judicandum adsint indicia: omisso autem actu externo, internum omitti certò cognoscitur. Ideoque talis actus internus est sufficienter proportionatus legi humanæ etiam coactivæ.

Q. 4 *An Ecclesia potest præcipere, vel prohibere actus merè internos?*

Resp. Communis sententia negat. Sed asserunt glossa in c. *Cogitationis*. Dist. 1. de pœnit. Adrian. Major, Julius Clarus, Rosella, Albertin. Medina, Cardenas, la Croix, &c. Et probant 1. ex Matth. 28. *quacumque alligaveritis super terram, erunt ligati & in cælo*, &c. quæ verba generalia sunt, & significant amplissimam potestatem à Christo Ecclesiæ concessam, quæ proinde limitari non debet ad actus externos. 2. Quia potestas Ecclesiæ est Spiritualis, & ordinatur immediatè ad salutem animarum, quæ pendet maximè ab actibus internis. Ergo extenditur etiam ad actus merè internos, cum sint materia proportionata fini potestatis Ecclesiasticæ: nam finis cujuslibet potestatis est mensura illius. 3. Ecclesia præcipit directè, & immediatè actus internos, sic c. *Vult. de he-*

heret. in 6. Papa præcipit Inquisitoribus, ut puram, & providam intentionem habeant. 4. Reipsâ Conc. Trident. Sess. 6. in procæmio prohibet, ne aliter credatur, quàm suo Decreto statuitur. Ergo dissensus merè internus non solum præcepto divino, sed etiam Ecclesiastico prohibetur. 5. Urbanus VIII. mandavit in omnibus, & per omnia servari ab omnibus Rubricas Missalis Romani, inter quas una præscribit, ut Sacerdos *aliquantulum quiescat in meditatione Sanctissimi Sacramenti*; quæ certè meditatio est actus merè internus. 7. Innoc. XI. damnavit hanc propos. Michaëlis de Molinos: *Risù digna est Doctrina quadam nova in Ecclesia Dei, animam quoad in terra gubernari debere per Episcopum: Quia Ecclesia non judicat de occultis.* Nec obstat, inquiunt, illud c. *Sicut. 2. de Simon. Ecclesia non judicat de occultis.* Et Cap. *Tua nos. eod. Tit. Nobis datum est de manifestis tantummodò judicare.* Quia ad præcipiendum, & obligandum in conscientia, non necesse est, ut Superior possit cognoscere transgressionem factam; sed sufficit, ut revera velit obligare, seu præcipere: nam hoc ipso culpæ, & pœnæ reatus contrahitur apud Deum, qui vindex est violationis Legum humanarum. Neque, inquiunt, inutilis est hæc potestas circa actus merè internos: nam ut potestas præcipiendi sit utilis, & efficax, suffi.

sufficit, quòd possit obligare in conscientia, & sub culpa à Deo punienda; hæc enim obligatio satis per se urget impletionem præcepti, ut patet in Lege naturali.

Imò sunt, qui putant Ecclesiam punire posse poenâ ipso facto latâ actus merè internos v. g. hæresin merè internam, sicut punit occultam, quia ad hoc non requiritur cognitio transgressionis.

Q. 5. An Lex ponit rem præceptam in ea virtute, ex cuius motivo etiam extrinseco præcipitur?

Resp. Aff. Quia 1. omnis actus specificatur à fine etiam extrinseco, propter quem fit. Sic actus, quo quis furatur, ut se inebriet, est in specie furti, & ebrietatis; & furans ex hoc fine magis est intemperans, quàm fur, ut docent Aristot. & S. Thom. Ergo Lex pariter specificatur à fine etiam extrinseco, sicut omnis electio medii specificatur à fine intento: nam Lex æquè finem extrinsecum intendit, & actionem aliquam præcipit, vel vetat tanquam medium ad illum finem. 2. Permutatio beneficiorum ex propria autoritate non est de se mala contra Religionis virtutem, sed solum quia prohibetur ab Ecclesia ex motivo Religionis, & reverentiæ erga res sacras. Item sumptio cibi; vel potûs levissimi ante Communionem est sacrilega, ob
pro-

prohibitionem Ecclesiæ factam ex motivo reverentiæ erga Eucharistiam.

Ut autem præceptum obliget subditum ex illa virtute, ex cuius motivo materiæ extrinseco imponitur, requiritur. 1. Ut Superior declaret, se ex illo motivo præcipere, si non sit aliunde notum: alioqui actus non præsumitur præcipi, nisi ex motivo suo intrinseco, v. g. jejunium ex motivo temperantiæ. 2. Ut velit obligare ad illam virtutem, & rem præceptam facere materiam ejus necessariam; licet enim Ecclesia præcipiat jejunium in Vigilia Nativitatis Christi v. g. non solum ex motivo intrinseco temperantiæ, sed etiam ex motivo extrinseco Religionis, nempe ad honorem Christi; quia tamen obligationem Religionis nobis non imponit, qui isto die non jejunat, peccat solum contra temperantiam.

Q. 6. An qui violat Legem humanam de actu virtutis alicujus, v. g. Religionis, peccat solum contra obedientiam?

Resp. Peccat etiam contra virtutem illam, cuius actus præcipitur. Quia obligatur ad actum virtutis, qui præcipitur, cum præceptum humanum obliget in conscientia. Hinc qui sacrum omittit die Festo, non abstinet à carnibus Feriâ sextâ, pes-

peccat contra Religionem, & temperantiam; & tenetur hæc peccata specie diversa exprimere in Confessione; nec satisfaceret dicendo, se bis peccasse contra præceptum Ecclesiæ,

CAPUT II.

De obligatione Legis humanae.

Q. 1. **A**N Principes Ecclesiastici, & seculares possunt etiam fidelibus ferre Leges obligatorias in conscientia, ita ut earum transgressio sit offensa Dei, etiam mortalis in re gravi?

Resp. Aff. fide constat. Prob. 1. ex 1. Pet. 2. *Subiecti estote omni humanae creaturae propter Deum sive Regi, sive Ducibus...* quia sic est voluntas Dei. Et Rom. 13. *Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit: non est enim potestas nisi à Deo; quæ autem sunt, à Deo ordinate sunt. Itaque qui resistit potestati, Dei ordinatione resistit. Qui autem resistunt, ipsi sibi damnationem acquirunt...* Ideò necessitate subditi estote non solum propter iram, sed etiam propter conscientiam. Ergo qui resistit potestati Civili transgrediendo ejus Legem, resistit Deo, & acquirit sibi damnationem etiam æternam à Deo, ut explicant Patres, & patet ex his verbis: *Ideò subditi estote propter conscientiam.*